

presència

Número 1775. Del 3 al 9 de març del 2006. Any XLI. 0,20 €

L'ós, ara sí

TORNEN PER QUEDAR-SE.

A la primavera arribaran nous exemplars d'ós bru eslovè al Pirineu. Mentrestant, ja s'han vist llops al Moianès. / 2 a 7

Un exemplar d'ós bru fotografiat a Eslovènia. / DAVID RAMOS

Aquest ós bru, fotografiat a la reserva natural de Kochevie (Eslovènia), podria ser un parent dels que s'alliberaran a partir de mitjans d'abril al Pirineu. / DAVID RAMOS

ÓSSOS

TORNEN PER QUEDAR-SE. A la primavera arribaran al Pirineu cinc exemplars d'ós bru eslovè. L'objectiu: superar els trenta animals el 2008 per assegurar la viabilitat de l'espècie.

ANDRÉS LUENGO / Andorra la Vella
 ● La decisió està presa. Un equip de biòlegs i de veterinaris del Ministeri de Medi Ambient francès viatjarà a partir de la segona setmana d'abril a Eslovènia per capturar els cinc exemplars d'ós bru —quatre femelles i un mascle— destinats a salvar de l'extinció els seus congèneres del Pirineu. Una iniciativa a la qual es van adherir el maig del 2005 i amb entusiasme divers els governs espanyol, català, aragonès i navarrès, i que té el precedent més recent en l'alliberament, el 1996 i aleshores en el marc del programa Life

Gran Fauna Pirinenca Amençada, de Pyros, Giva i Melba. Els tres plantígrads eslovens van arribar llavors amb l'objectiu de reforçar i revifar una població autòctona reduïda ja a cinc exemplars i confinada al Pirineu occidental. I l'experiència va sortir bé. O quasi: Melba va ser abatuda per un caçador el 1997, però avui hi ha entre quinze i divuit exemplars distribuïts en tres nuclis al llarg de la serralada.

El nou alliberament pretén injectar sang nova en una població que els biòlegs consideren perillosament endogàmica —la majoria de les cries nascudes a partir del 1997 són descendents de Piros— i que el novembre del 2004 va rebre un cop mortal quan un caçador va abatre Cannelle prop de la boca nord del túnel de Somport. Era l'última óssa autòctona del Pirineu. Aquest accident fatal va precipitar la decisió francesa, que després de diversos ajornaments ha de culminar aquesta primavera. L'objectiu de l'operació és que la població ursina arribi el 2008 a la trentena d'exemplars, nombre que considera suficient per garantir-ne la viabilitat.

GUIA RÀPIDA

QUAN?

Entre mitjan abril i mitjan juny

QUANTS?

Quatre mascles i una femella

QUI?

El Ministeri de Medi Ambient francès

ON?

Banhèras, Arbàs, Burgalais, Luishon i Massat

ria de les cries nascudes a partir del 1997 són descendents de Piros— i que el novembre del 2004 va rebre un cop mortal quan un caçador va abatre Cannelle prop de la boca nord del túnel de Somport. Era l'última óssa autòctona del Pirineu. Aquest accident fatal va precipitar la decisió francesa, que després de diversos ajornaments ha de culminar aquesta primavera. L'objectiu de l'operació és que la població ursina arribi el 2008 a la trentena d'exemplars, nombre que considera suficient per garantir-ne la viabilitat.

La zona on s'alliberaran els

cinc nous veïns del Pirineu la decidirà el 13 de març la ministra francesa del Medi Ambient, Nelly Olin. De moment, cinc municipis han presentat candidatura: Banhèras (Bigorra), al departament dels Alts Pirineus; Arbàs, Burgalais i Luishon, tots tres a l'Alta Garona, i Massat, a l'Ariège. La proximitat d'aquest últim amb la Val d'Aran, el Pallars Sobirà i Andorra ja ha aixecat la lògica inquietud entre els ramaders locals, tradicionalment repatanis —i molt— a la presència del plantígrad i que ja han de conviure amb la més nombrosa de les colònies

ursines del Pirineu. De moment, i per evitar suspicàcies, als óssos se'ls implantarà un xip al ventre que permetrà tenir-los contínuament localitzats via satèl·lit,

I és que els óssos no en saben, de fronteres. Ni els pirinencs ni els eslovens. I nou anys de convivència no han canviat la perspectiva ni les conviccions del controvertit Carlos Barrera, que des de la Sindicatura de la Val d'Aran —amb competències sobre medi ambient— ha liderat històricament l'oposició a la reintroducció de l'ós bru. Al contrari, Barrera insisteix en les raons que han fornicat l'argumentari antiursí: els estralls que suposadament causa en els ramats i el perill potencial per a les persones que representa la presència del plantígrad en zones de forta afluència turística: «Alguns ramaders han hagut de plegar, tips de peixar uns caps de bestiar que al final es menja l'ós. I és que fins a l'alliberament dels plantígrads, a la primavera engegaven els ramats a les pastures d'alta muntanya i quasi no se n'havien de preocupar més fins a la tardor. Ara hi han de pujar quasi cada cap de setmana, amb el neguit continu de quants caps de bestiar trobaran a faltar, o si l'atac d'un ós no ha dispersat tot el ramat.» Els fets, diu, li donen la raó: la quantitat en concepte d'indemnitzacions per la mort o desaparició de caps de bestiar atribuïdes a l'ós que haurà de pagar aquest any el Conselh Generau d'Aran s'ha disparat (provisionalment) fins als 44.000 euros, la xifra més alta des del 2001 i «molt per sobre dels 24.000 pressupostats amb Medi Ambient». En total, el 2005 es van registrar vint-i-cinc atacs d'ós a ramats que pasturen a l'Aran, amb el resultat de vint-i-quatre animals morts. Cal afegir-hi els 341 caps desapareguts i que a la vall es computen com a baixes causades pel plantígrad. Unes xifres que en tot cas desmenteixen els auguris apocalíptics que el 1996 ventilaven determinades veus, i que tenen el colofó en les estadístiques del departament: el 2004 es van atribuir a l'ós vint-i-nou animals morts i 253 més de desapareguts a tot el Pirineu català, per a una cabanya que es calcula en més de 20.000 ovelles. A França, els caps morts el 2005 van ser 130, un percentatge irrisori si es té en compte que n'hi ha 570.000 de censats al seu

Nere, fill de Giva, nascut el 1997, ha traslladat la residència al Pirineu occidental. / SANTIAGO PALAZÓN

Cinc arguments a favor de l'ós

● És un fet que l'ós té millor premsa als mitjans urbans que als rurals. Però també que la desinformació i els prejudicis són el seu pitjor enemic: «El temor atàvic que inspira es deu al trencament generacional. Qui pitjor en parla és qui només l'ha conegut per referències. Els vells caçadors —com Martí Bringué, que va abatre l'última óssa del Pallars, al 1948— el recorden com un animal noble, en absolut problemàtic», recorda Eugeni Casanova. La preservació de la biodiversitat és el principal argument a favor de l'ós, que a més és l'últim esglaó de la cadena tròfica i exerceix com a «espècie paraigua»: la seva presència és

indici de les condicions òptimes de l'hàbitat. A més, recorda Casanova, «no té sentit que insistim en la conservació del tigre de Bengala o del goril·la de Ruanda i abandonem un animal que nosaltres hem quasi exterminat». També en pot sortir ben parada la butxaca de les comunitats pirinenques, amb la recuperació d'oficis perduts —de pastor— i l'explotació de l'ós com a reclam turístic, com ja s'està fent a l'Ariège, a la serralada cantàbrica i —amb molt d'èxit— al parc d'Adamello-Brenta, on del 1999 al 2002 es van reintroduir deu exemplars i s'ha incrementat un 50 per cent el nombre visitants.

costat de la serralada.

El coordinador del grup de l'ós de la Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural (Depana), Frank Capdevila, atribueix a una «dèria personal» l'actitud de Barrera: «Si la ramaderia de muntanya està en una situació precària no es deu als estralls de l'ós, sinó a problemes estructurals del sector. És ridícul insistir que l'ós bru pot posar fi a la ramaderia pirinenca. D'altra banda, des del 1996 no s'ha registrat ni un sol atac a persones. Algú s'atreveria a dir que el turisme ha deixat d'afluir a la Val d'Aran per culpa de l'ós?» Barrera no arriba a tant, però assegura: «Ha passat a la història aquella tranquil·litat amb què abans anàvem a la muntanya a buscar rovellons. No pots evitar pensar: 'I si ara em sortís l'ós?'» Una possibilitat, tot sigui dit, bastant remota: Miquel Naudi és el bander —o agent rural— comissionat pel Govern d'Andorra per fer el seguiment de l'ós. En sis anys que s'ha passat empaitant-lo, tan sols s'hi ha topat una vegada. Una. I és que l'ós és un animal «discretíssim, que es mou sobretot de nit i que, si pot, evita l'home», afirma el bander. Capdevila torna a l'atac i insinua que l'excusa ramadera oculta l'autèntic enemic de l'ós: «En un model de desenvolupament agressiu que aspira a un Pirineu ben trinxadet, ple de pistes d'esquí i d'urbanitzacions, queda clar que l'ós hi fa nosa.» I Eugeni Casanova, que ha deixat constància de la petja històrica del plantígrad a casa nostra a *L'ós del Pirineu: crònica d'un extermini*, dispara contra l'altre gran enemic de l'úrsid: els caçadors. «Fins ara ells eren els amos de la muntanya, caçaven quan volien i on volien. Que hi hagi óssos significa que el territori estarà protegit i que se'ls haurà acabat la semiimpunitat amb què actuen», sosté l'historiador.

Però totes les parts, inclosa Depana, estan d'acord que el pes de la reintroducció de l'ós no ha de recaure ni principalment ni exclusivament en el sector ramader. És la directriu del Departament de Medi Ambient de la Generalitat. Per això s'ha arbitrat un sistema d'indemnitzacions que compensa amb 120 euros cada animal mort per la fauna salvatge protegida —l'ós i el llop, assenyaladament, però no els gossos assilvestrats—, més un xec variable d'en-

tre 60 i 90 euros més per atac. Una quantitat que el coordinador del servei de Fauna de Medi Ambient, Santiago Palazón, qualifica de «generosa» però que els ramaders aranesos –els més afectats, això sí, pels atacs, amb un 90 per cent del total dels incidents– consideren insuficient, «sobretot ara que es pretén potenciar l'ovella aranesa com a segell de qualitat», afegeix el president de l'Associació de l'Ovella Aranesa, Eric Español. Barrera furga en la ferida: «No té sentit esforçar-se a millorar les explotacions mentre d'altra banda s'està posant en perill la subsistència de la poca ramaderia que ens queda.» La lentitud a l'hora de cobrar les indemnitzacions és una altra de les queixes recurrents dels ramaders. Una lentitud que afecta exclusivament els animals perduts, que només es computen i indemnitzen a final d'any, perquè els caps morts, peritats i confirmats pels agents rurals, es paguen immediatament. El director general de Medi Ambient, Ramon Luque, es posa ferm en aquest punt: «Les denúncies no es poden fer sobre la base de la demagògia, sinó des del rigor: no hi ha cap ovella que no s'hagi pagat. Ni n'hi haurà. Les pors ancestrals de l'ós són lògiques i comprensibles, i considerem que l'activitat ramadera, sobretot a l'alta muntanya, és imprescindible per preservar la biodiversitat. Però a la vegada em sona a un discurs molt suat. És hora de canviar el xip. L'ós és perfectament compatible amb determinades pràctiques ramaderes, com s'ha demostrat a d'altres països. No hi ha motiu per ser l'excepció. Pel que fa a la Val d'Aran, que té transferides les competències en la matèria, és el Conselh Generau qui ha de decidir quants diners destina a la neu, quants a les obres públiques i quants als seus ramaders...»

Sigui com sigui, la presència de l'ós al Pirineu sembla ja un fet irreversible. Segons els biòlegs, la serralada podria acollir a mitjà i llarg termini una població permanent de fins a un centenar de plantígrads. Així que això acaba de començar i tots, inclosos els seus adversaris més recalci-trants, ens haurem de fer a la idea que compartim la finca amb l'últim gran carnívor d'Europa.

Així d'espallat va quedar aquest vedell de Canillo (Andorra) després de l'atac d'un ós, probablement Boutxy, el setembre del 2004. /TONI SOLANELLES

«El que volem és que no hagi óssos»

A. L.
● José Luis Torres, de cal Rei de Les (Val d'Aran), és l'encarnació del ramader tip de les promeses i les bones paraules: «Fa nou anys que patim les incursions de l'ós. Cada estiu, no falla.» Diu que l'últim va perdre una trentena de caps. Ovelles que mai més van tornar al ramat i que el Departament de Medi Ambient computa com a *danys col·laterals* de l'ós, «encara que la majoria de les vegades són animals que s'han estimbat, que han mort a causa d'un llamp o de vells», afirmen des de Depana. Es tracta en tot cas d'una deferència amb els ramaders que més de la vora han de conviure amb el plantígrad. Però Torres insisteix que

Els ramaders aranesos critiquen el sistema de compensació arbitrat per Medi Ambient. Però és que els andorrans no tenen ni dret a indemnització

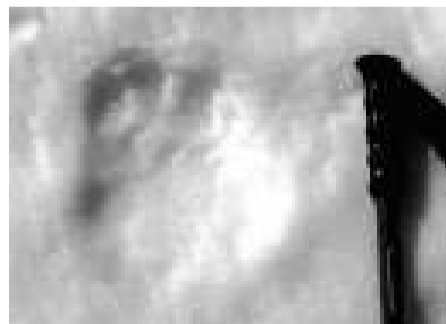
l'ós és el culpable: «Què, si no?» I que l'úrsid només els ha portat problemes: «Fins al 1997 no havíem de menester pastor. I un pastor, encara que ajuntis dos ramats, com fem nosaltres, surt caríssim. No només és l'animal mort, sinó l'estrès i els avortaments que un atac causa en el ramat: abans les ovelles es morien de velles, i ara rarament passen dels 4 o 5 anys. La indemnització no compensa. Els gossos muntanya? Una fantasmada. No volem contrapartides. El que volem és que no hi hagi óssos. Ens els van imposar com ho faria una dictadura i ningú no ens ha escoltat. I sobretot, posen en perill els nostres llocs de treball.»

El criticat sistema de protecció

del ramader català i aranès està, però, a anys llum de l'andorrà, que és inexistent. Nou anys després dels primers alliberaments, i quan l'ós és un habitual de l'estiu andorrà, el ministeri no ha previst una borsa per indemnitzar els ramaders: l'ovella morta el juny passat va aixecar una considerable polseguera i les conseqüents i irades protestes dels afectats. Però el Govern no ha desembutxacat un euro. Ni ho farà, «perquè la decisió d'engegar óssos no l'hem presa nosaltres, sinó França. Per tant, no pot ser que nosaltres hàgim d'assumir els danys d'una iniciativa en què no hem tingut ni veu ni vot.» Ho diu el director de Patrimoni Natural, Pere Roquet.

Una petja a la vall de Núria

● Si té cinc dits, és una petja d'ós. Com aquesta, que un dels plantígrads que viuen a la més oriental de les colònies ursines –la zona compresa entre Andorra i el massís del Puigmal-Cadí– va deixar el mes d'abril del 2004 al vessant sud del Puigmal. Podria tractar-se de Boutxy o de Kouky, óssos nascuts de l'aparellament de Piro amb Melba i Giva. Aquest nucli sovint s'inclou en la zona central, el triangle que formen el parc d'Ordesa, Tarba i Andorra. En aquest nucli hi viuen una desena d'exemplars, entre els quals hi

De Boutxy o Kouky. /EMILI AMETLLER.

ha Piro i Giva, dos dels óssos eslovencs que van ser alliberats l'any 1997, Caramelle –filla de Melba– i entre

sis i vuit plantígrads més nascuts fins al 2004, en espera dels naixements d'aquest hivern. Emili Ametller, l'autor de la fotografia, també va aconseguir fotografiar de lluny l'ós, que duia un collar. Per les dates en què es va fer la fotografia i pel comportament de l'animal, Carles González, del Gedena de Ripoll, sosté que es tracta d'un dels óssos del Pirineu oriental. La fotografia de la primavera del 2004 té un valor científic important, però a causa de la distància des d'on va ser captada té poca definició per ser publicada.

L'última óssa d'Andorra –en realitat caçada a la vall Ferrera–, exhibida a la Massana, el 21 d'agost... / ARXIU CLAVEROL

Bèstia, però no tant com diuen

L'ós bru és un animal corpulent que pot arribar als 2,20 metres d'alçada i als 300 quilos de pes, però tímid i poruc, que evita, si pot, la presència humana

● L'últim ós que es va caçar a Catalunya va caure abatut per l'escopeta de Martí Bringué a Àreu (Pallars Sobirà), el 14 d'octubre del 1948. A Andorra, molt abans, l'agost del 1942. Oficialment, perquè Eugeni Casanova consigna a *L'ós del Pirineu* la mort d'un exemplar a la Val d'Aran en una data tan recent com és el 1990. Un atemptat ecològic que ha quedat finalment impune. Per superar aquest odi secular convé saber-ne unes quantes coses: per exemple, que l'ós és un animal omnívor,

A.L. amb una dieta que és un 70 per cent herbívora: menja herbes tendres, fruits com ara el gerd, la móra i les baies; tubercles, aglans i castanyes. També consumeix carn dels animals que caça i, sobretot, carronya. De desembre a març entra en una mena d'hibernació, tot i que es tracta més aviat d'un son lleuger que pot trencar per aprofitar les estones de sol. És un animal solitari i territorial, que pot ocupar una àrea de fins a 500 quilòmetres quadrats i arribar a pesar entre 100 quilos –la femella– i 300 –el mascle. Mesuren

més d'un metre fins a la creu, i poden fer-ne 2,20 drets. Viuen entre 20 i 25 anys, i a partir dels quatre anys ja poden reproduir-se. L'aparellament té lloc entre el maig i el juny, i cada femella pot donar a llum entre una i tres cries, que l'acompanyen els dos primers anys de vida. Els óssos eslovens són, després dels cantàbrics, els italians i els nòrdics, els més pròxims genèticament al del Pirineu, però la precarietat de les altres poblacions ha acabat fent decantar bídlegs i veterinaris per l'opció eslovena.

Consells per a una topada (més que improbable)

● Les probabilitats de topar-se un ós són més aviat remotes, però convé tenir en compte unes quantes regles de sentit comú. Per si de cas. Les explica el bander Miquel Naudi. «A menys de cinquanta metres de distància convé fer-se sentir –parlant-li en veu alta, fent soroll– per ajudar-lo a identificar-nos. Si es posa dret no ho hem d'interpretar com un gest agressiu: simplement intenta veure-s'hi i, sobretot,

Giva, quan va ser alliberada el 1996.

flairar millor. La retirada ha de ser tranquil·la, allunyant-nos de la seva trajectòria.» Tot i que l'ós –insisteixen els que l'han tractat– és un animal tímid i poruc, la seva corpulència pot impressionar: això li va passar a Guillermo Palomero, director de la Fundación Oso Pardo, que en una topada amb el plantígrad es va girar i va arrencar a córrer. Ara ho explica rient, però és just el contrari del que s'ha de fer.

Viure dels grans carnívors

● Als Abruços, a l'est de Roma, i a la serralada Cantàbrica, al nord de la Península Ibèrica, conviuen amb els grans carnívors: l'ós, el llop i el linx. N'han hagut d'aprendre fins a treure'n profit econòmic, una simbiosi perfecta entre els humans i les feres ferotges. Al sud-oest de Pescara hi ha avui el Parco Nazionale d'Abruzzo, Lazio e Molise. Havia estat una regió decadent, ofegada per una crisi econòmica forta. Jordi Sargatal, president de Territori i Paisatge de Caixa de Catalunya, recorda que el turisme naturalista i l'agroturisme els han permès la recuperació econòmica de la regió. El llop apeninic i l'ós bru marsicà són avui reclams turístics i logotips. A Astúries han seguit el mateix camí i d'això es felicita Guillermo Palomero, de la Fundación Oso Pardo (FOP). Ha

Web de la Fundación Oso Pardo (FOP).

matava un ós tenia punts socials, era el gall. Avui, si algun mor és per causa dels paranyes, llaços i ballestes dels caçadors furtius de senglars i cérvols. Els óssos es maten sense voler, perquè els estimen.» Palomero veu l'ós com la bandera del turisme a la *Cordillera*, perquè cohabita bé amb els humans. /S.G.A.

El muntanya dels Pirineus

● La reintroducció dels grans carnívors altera la tranquil·litat dels ramats en les pastures d'alta muntanya. En els darrers cent anys, gairebé, n'hi ha hagut prou amb els blocs de sal ben repartits pels prats, sense que fes falta cap més atenció *in situ*. L'ós i el llop impliquen també la recuperació dels antics sistemes de vigilància: el pastor i els gossos de protecció. Per als especialistes el gos ramader o mastí és el principal mètode per protegir els ramats dels atacs dels grans carnívors. Mai de la vida no s'ha de confondre el gos de muntanya dels Pirineus amb el gos d'atura. El gos ramader és gegant i blanc per distingir-lo bé de nit, viu entre el bestiar com una ovella més, pren decisions al marge del pastor i porta un collar de punxes que el protegeix dels ullals dels llops.

Un exemplar de gos de muntanya dels Pirineus. / JORDI COMELLAS

La seva primera arma dissuasiva són uns lladrucs greus i molt voluminosos. El gos d'atura o pastor català és petit, pelut, lleuger, intel·ligent i de color bru o fosc. No mossega, sinó que pinça amb la boca sense fer mai mal, per conduir el bestiar mesell cap a on vol el pastor o l'amo, amb qui mantindrà uns lligams molt poderosos. /S.G.A.

[Més informació sobre el gos de muntanya dels Pirineus a <http://www.institutpirinenc.org> i sobre el gos d'atura a <http://www.gosdaturacatala.org>]

El rastre del llop ja arriba al Moianès i al Ripollès

SALVADOR GARCIA-ARBÓS

● El llop és un animal fascinant. Causa d'una por atàvica i generador de conflictes amb els humans. Als llocs a on hi ha hagut llops sempre, d'atacs no se'n coneixen des de fa desenes d'anys. La resposta social contra el llop és la mateixa a Itàlia, a Minnesota i a León. El problema és social i cultural, no pas biològic. L'ós sí que el té un problema biològic, però és ben vist i el llop és odiat. El comportament dels gossos –tret dels mastins– també hi ajuda: tenen pànic, fins i tot, al rastre llober; tenen sempre les de perdre.

Després de prop d'un segle extingits, de ramaderia sense llops, tornen. I les lleis mediamambientalistes n'afavoreixen la tornada, més que no pas el medi i la nutrició, segons fa observar Alain Bataille, tècnic de l'ONCFS a la Catalunya Nord. Amb vista a la tornada del llop afavorida per les polítiques de regeneració dels ecosistemes, tothom defensa les indemnitzacions per als pagesos amb ramats atacats i amb baixes i animals ferits.

De moment, no hi ha a Catalunya cap llopada establerta: això és l'estada consecutiva de dos hiverns i la reproducció. Per tant, convé a estar a punt, perquè el llop no ens agafi desprevinuts i amb els mateixos enemics i prejudicis que van provocar

TENIM UNA SOCIETAT INSOSTENIBLE I, EN CANVI, PODEM RECUPERAR EN PLENITUD ELS NOSTRES ECOSISTEMES

L'OPINIÓ DEL MÓN URBÀ SOBRE EL LLOP NO ÉS DIFERENT DE LA DEL MÓN RURAL, ÉS OPOSADA

Un dels llops en captivitat al Parc Zoològic de Barcelona. / LLUÍS CRUSET.

«El retorn del llop no pot ser a costa del món rural»

● Mario Sáenz de Buruaga, director de Recursos Naturales SL i coautor del *Pla de conservació del llop a Castella i Lleó i Euskadi*, considera que el retorn del llop no pot ser a costa del món rural. En les jornades *Conviure amb els grans carnívors. Experiències de gestió de l'ós, el llop i el linx a Europa*, que van tenir lloc el febrer del 2006 a les Planes de Son, a Son (Alt Àneu, Pallars Sobirà), Sáenz de Buruaga va explicar l'experiència de la recuperació del llop al País Basc, que comporta impedir l'entrada dels llops a Guipúscoa. «Em preocupa la desaparició de la ramaderia, perquè si desapareix la *latxa*, que ha de pasturar, no podré

menjar formatge Idiazabal, perquè haurà desaparegut una cultura mil·lenària.» El científic basc pensa que la conservació no ha de ser una panacea de recursos públics i que no s'ha de tenir por de protegir un exemplar d'ós o de llop. «Llops a tot arreu, no gràcies», insisteix. Per això, no s'està de reconèixer que s'han de sacrificar els exemplars conflictius i els que penetren en zones de ramaderia extensiva: «És molt empipador haver de justificar la mort d'un llop. Els ramaders han de poder fer de ramaders i viure tranquils. No pot ser que un noi que conec, que es va casar el mes de juny, per culpa dels llops, a la tardor, només havia passat set

nits amb la seva dona. I em va doldre molt quan em va dir: 'Tu m'entens, però segur que entens més el llop.' A Guipúscoa no hi pot haver llops perquè trastoquen tot un sistema econòmic i de vida.» Aquesta posició l'ha portat a grans enfrontaments amb els grups conservacionistes. També pensa que, a l'actualitat, ja que el llop ibèric no està en vies d'extinció, s'hauria de considerar com una espècie cinegètica. Segons Sáenz de Buruaga, deixar matar llops té dos aspectes positius: és un factor d'ingressos per al món rural i els pagesos es relaxen. «Un ramader no vol només que l'indemnitzin, vol que cap llop no li mati cap ovella.»

que s'extingissin. Hi ha evidències de la presència del llop a Catalunya des dels anys 1999 i 2000. Aleshores, es va detectar la visita d'un llop mascle a la serra del Cadí i al massís de Madres, entre la Catalunya Nord i Occitània. Reapareix el 2004 acompanyat d'una femella. Poden ser una parella alfa (dominants, líders) a punt de formar la seva pròpia llopada? El 2005 es confirmen noves evidències de la presència de llop a la Catalunya sud: al Moianès i a Fontalba, a Querol, al Ripollès.

L'anàlisi d'ADN mitocondrial ha confirmat que els llops visitants eren de llinatge italià, procedents de Mercantur, als Alps Marítics. I no es tractava de llop ibèric, com sempre s'havia pensat. Els ibèrics són al País Basc i a tocar de Terol. El llop ibèric, *Canis lupus signatus*, ha deixat de ser una espècie en vies d'extinció. El llop italià, *Canis lupus italicus*, va començar l'expansió fa trenta anys als Abruços. Els grups van començar a créixer i els llops adolescents propensos a ser dominants van ser expulsats. Aquests van començar a formar colles i van establir-se als Alps Marítics. I d'aquí els seus descendents més aventureres van avançar cap a occident. Una llopada de tres o quatre llops necessita un territori mínim vital de 100 quilòmetres quadrats i un llop mascle solitari pot fer recorreguts de fins a cinc-cents quilòmetres en poques setmanes, fet confirmat científicament mitjançant collars radiotransmissors.

«Canis lupus»

● El *Canis lupus* és un animal social de la classe dels mamífers, de l'ordre dels carnívors, de la família dels caníds. Amb 125 centímetres de longitud, 70 d'alt a la creu, la cua llarga i amb poc pes (de 25 a 35 quilos), són elegants, esvelts, lleugers. Viuen en grups de fins a 15 membres, dels quals, el més fort, anomenat mascle alfa, és el líder i el que marca el territori. És un carnívor

Un llop als Abruços.

voraç, amb un ullal espantós, superior al del gos més bestial. El llop és un animal llest, adaptable a la majoria d'hàbitats i climes. Els llops emeten diversos sons per comunicar-se entre ells i tenen una varietat força gran de gemes, udols, grunyits, i lladrucs, que no tots són capaços de fer. La petjada es retira a la del gos. Es diferencien perquè el gos té la traça caòtica. El llop va pel dret, la té rectilínia. L'excrement del llop és molt fastigós.

L'arribada del llop, que baixarà més avall, més a prop de les zones habitades i molt poblades d'humans, coincideix amb l'establiment de l'ós. Els grans carnívors cohabitaven perfectament, segons confirma l'experiència a la serralada Cantàbrica de Guillermo Palomero, de la Fundación Oso Pardo. En canvi, el llop i el gos mai no han cohabitats bé, fins al punt que les llegendes d'híbrids de gossos i de llops és molt poc probable: el que més agrada dels gossos als llops és incloure'ls a la seva dieta. A diferència de l'ós, al llop se'l pot trobar al mig d'un poble remenant escombraries per trobar-hi menjar. Fins i tot, els naturalistes que han fracassat de dia en el seu intent d'observar llops en llibertat, és habitual que els vagin a veure de nit als abocadors.

El que més preocupa de l'establiment imminent de llopades a Catalunya és resoldre les indemnitzacions als ramaders. Deu anys després de la reintroducció de l'ós al Pirineu oriental, encara hi ha conflictes amb pagesos i ramaders. Per això, es reclamen plans de gestió que prevegin compensacions de xoc per calmar l'aversion als llops. A Espanya es comencen a dulcificar les posicions enrocaades contra el llop, segons Mario Sáenz de Buruaga.

Els llops són depredadors que ajuden a controlar les superpoblacions de senglars i cabirols. Però mengen de tot, pa, caronya, bolets o escombraries. Atenció i compte: no són menys llops perquè hagin de menjar escombraries.

Una societat insostenible que advoca per recuperar fauna salvatge?

● «L'opinió del món urbà sobre el llop no és diferent de la del món rural, és oposada.» És una màxima del conservacionisme històric que retrata un debat atàvic. Els especialistes reunits dos dies a les Planes de Son el febrer del 2006 no la podien deixar passar de llarg i van formular la següent paradoxa: «Tenim una societat insostenible i, en canvi, podem recuperar amb plenitud els nostres ecosistemes.» El garrotxí Miquel Macias, de Forestal Catalana, va elogiar la reconciliació dels catalans i la natura amb la reintroducció dels grans depredadors. Tothom va estar força d'acord amb l'opinió de Macias que la consolidació d'aquest camí de reconciliació ha de seguir quatre processos alhora. La batalla de l'opinió pública, per fer que els grans carnívors siguin acceptats. La voluntat política sentida i entesa, que quedin convençuts de la necessitat d'introduir ósos, llops i linxs i, després, de repoblar d'ungulats per garantir la cadena tròfica, no pas per a fins cinegètics. El finançament per a noves inversions, perquè es prengui consciència que el llop pot deixar diners. I una estructura eficient, unificada i planificada, amb una gestió idèntica.

No obstant això, també es va posar de manifest la

Deli Saavedra i Alain Bataille, a les Planes de Son./S.G.A.

poca qualitat de la massa forestal existent, malgrat l'avenç que ha registrat el bosc en els darrers anys. La necessitat de vincular les espècies protegides a la creació de nous parcs naturals va ser un altre dels temes tractats pels especialistes reunits a les Planes de Son. Guillermo Palomero, de FOP, va comparar el paper de les fundacions i els grups naturalistes en la gestió del territori amb les ONG humanitàries. Fan la feina que les administracions no fan per deixadesa, desídia, incompetència i manca de voluntat política.

El naturalista empordanès Deli Saavedra va aprofitar les jornades per llegir la declaració fundacional de FER, l'associació per a la defensa del llop l'ós i el linx, els grans carnívors perseguits per l'home durant segles i que van arribar, al nostre país, al punt de l'extermi. FER els defensa com a part del patrimoni cultural i recorda que la cohabitació entre els homes i aquests animals salvatges i depredadors pot aportar beneficis per a les dues bandes. El director general de Desenvolupament Rural del Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya, Jordi William, havia apostat abans per una entesa entre mediambientalistes i pagesos, que creu que han de ser els mànagers del medi natural./SGA

Gossos assilvestrats, no pas sempre

● Als països on tenen llopades estables, biòlegs, veterinaris i altres experts es fan farts de fer autòpsies per determinar si els atacs denunciats són de llops. Els especialistes consideren que hi ha menys atacs de llops que no pas de gossos. També sovint s'han volgut atribuir els atacs a gossos assilvestrats. Alain Bataille, tècnic de l'Office Nationale de la Chasse et de la Faune Sauvage a la Catalunya Nord, alerta que hi ha menys gossos assilvestrats del que es pensa. Assegura que hi ha gossos de poble o de turistes que surten una nit a caçar; si hi ha una població d'assilvestrats es nota pels

casos reiterats. I com se sap si l'atac és de gos o de llop? El gos és un mal matador i fa moltes mossegades per tot el cos. El llop clava els ullals al coll, amb precisió, arrossega l'animal i sol haver-hi consum. Mario Sáenz de Buruaga explica, però, que el llop «es posa com una moto» matant ovelles. Entén que, atès que les ovelles són molt ximpls i no fugen del llop, s'esveren d'un costat cap a l'altre i moltes acaben asfixiades. S'explica d'un cas de 108 ovelles asfixiades en un atac per salvatgina a Biscaia. Aquests atacs fan molt necessària la protecció dels ramats amb mastins./ S.G.A.